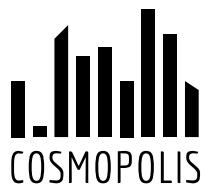

Petr
Feldstein

Dědek na kole

Fejetony s ilustracemi
Miroslava Bartáka

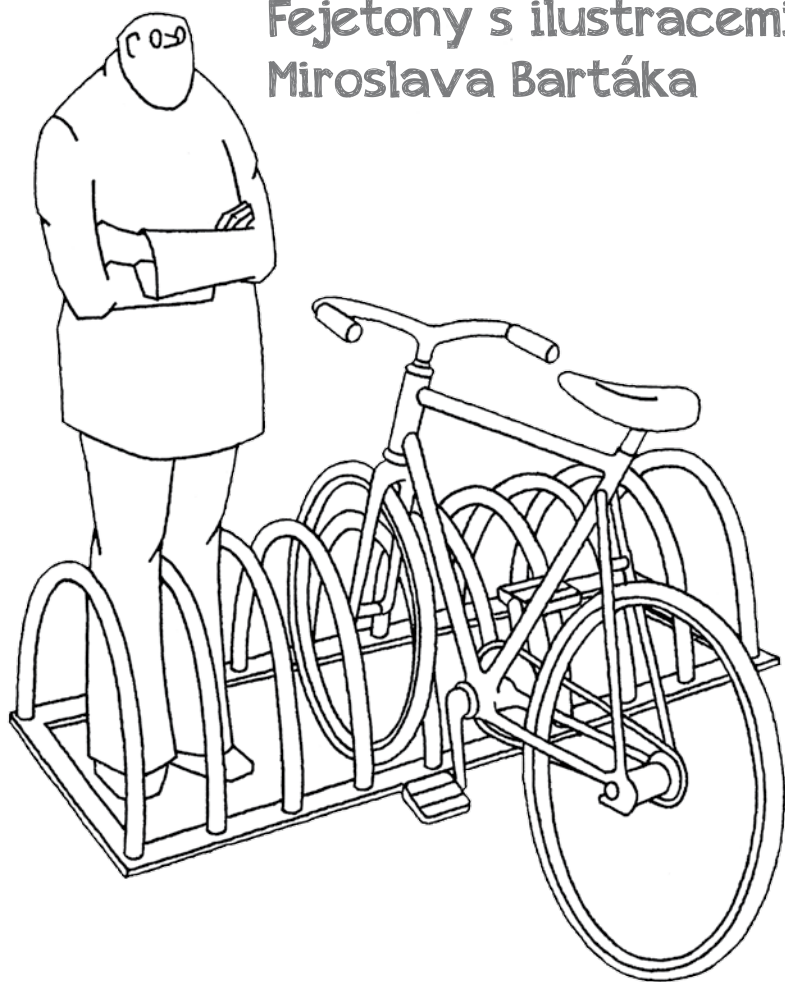

Petr
Feldstein

Dědek na kole

Fejetony s ilustracemi
Miroslava Bartáka

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Copyright © Petr Feldstein, 2016

Illustrations © Miroslav Barták, 2016

© Grada Publishing, a. s., 2016

Redakce Eliška Tersago

Obálka Jakub Karman, Art007

Grafická úprava a sazba Roman Křivánek, Art007

Vydala Grada Publishing, a. s. v Praze roku 2016 pod značkou Cosmopolis
jako svou 6214. publikaci

Tisk FINIDR

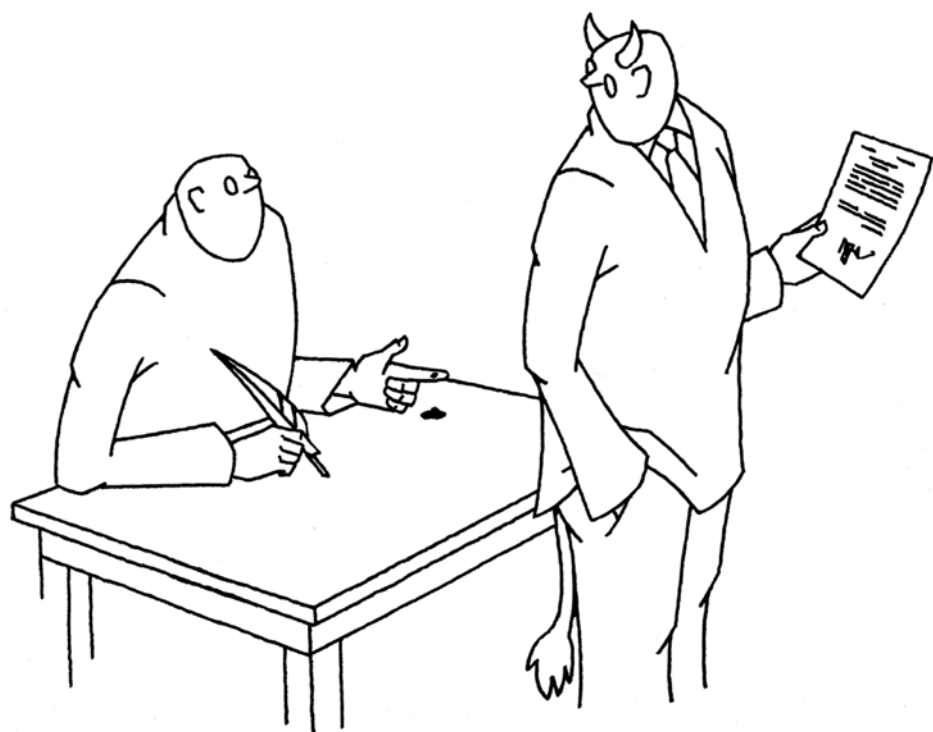
Grada Publishing, a. s.,
U Průhonu 22, Praha 7

ISBN 978-80-271-9191-8 (ePub)

ISBN 978-80-271-9190-1 (pdf)

ISBN 978-80-271-0021-7 (print)

ČÁST PRVNÍ
GOLDSCHIEDER NEBOLI KOČANDRLE

1.

GOLDSCHIEDER NEBOLI KOČANDRLE

My, kteří se nejmenujeme zrovna Novotný, Svoboda nebo Ježek, velmi dobře víme, co obnáší jmenovat se... no, řekněme, složitěji.

Vzpomínám si, jak jsem ve svém mladistvém věku vyloženě záviděl například v čistírně, kam mě maminka často posílala, těm, kteří stáli ve frontě přede mnou a v odpověď na výzvu „A bude to na jméno?!“, hrdě hlásili: „Dvořák.“ Anebo „Vrba“, „Marečková“. Věděl jsem totiž předem, co nastane, až své příjmení budu muset nahlásit já.

„A bude to na jméno?!“ vyštěkla také na mě korpulentní odbarvená blondýna, celá jakoby nalitá do modrého lesklého pláště. A já, ač jsem chtěl odpovědět nahlas, jasně, zřetelně a podobně hrdě jako ti přede mnou, jsem si složitost situace (danou už samotným příjmením) z nervozity ještě zkomplikoval zamumláním:

„Feldštajn,“ vyslovil jsem své příjmení foneticky.

Baculatá ruka s prsty rozpíchanými od špendlíků, která vypisovala údaje do bloku s perforovanými listy, aby se z něj daly dobře odtrhávat čistírenské stvrzenky, se zastavila.

„Cože???“ zapištěla blondýna nevěřičně.

Opět jsem zopakoval své příjmení. Sice o něco hlasitěji, zato jsem však zaartikuloval ještě hůř než předtím.

„Sel... co?“

„Ne Sel, ale Fel,“ dodal jsem si odvahy, „na začátku je Fel. Ef jako František, e jako...“ Nebylo mi ovšem dopřáno, abych ve spelování pokračoval a své příjmení tak té dámě zpřístupnil.

„František, František! Mě nezajímá tvoje křestní jméno. Je mi jedno, jestli jsi František nebo Bonifác. Jak se jmenuješ dál?“ Významně se přitom podívala na lidi, co za mnou stáli ve stejně dlouhé frontě,

jakou jsem si předtím musel vystát i já. Její pohled jim říkal: Nejsem to já, kdo vás zdržuje.

Totálně znervóznělý jsem odpověděl: „František. Ne, totiž ne František, Feldstein...”

„Cože?“ ozvalo se znovu.

„Feld-štajn. Píše se to Feld-ste-in...“, pokračoval jsem zoufale a už také značně zbrocený. Samozřejmě že jsem tím věci ani trochu nepomohl.

Opusťme ale čistírnu. Podobné situace se mohly odehrávat, a také se odehrávaly, leckde jinde. Na úřadech, u okének kartoték na poliklinice, v opravnách obuvi. Ovšem tam, kde chtěli znát i moje křestní jméno, jsem si to aspoň trochu vyžehlil. Poté, co jsme se společnými silami přece jen dokodrcali k poslednímu písmenu v mém příjmení, položil mi dotyčný perlustrátor, opatrně a také s neskryvanou obavou z další anabáze, dotaz doplňující:

„A křestní?“

Odpověď „Petr“ přijal obvykle se zřetelnou úlevou.

Jednou jsme si o našem, v tomto ohledu hodně společném, údělu povídali s jedním mým známým, Františkem Goldscheiderem, mužem o téměř dvacet let starším než já. O tyto zkušenosti tedy mnohem bohatším.

„Mně už na různých místech dali tolik jmen,“ vzpomínal, když jsem mu líčil své zážitky. „Byl jsem Gošnjadr, Košnjadr, Ošandr, ale vůbec nejčastěji Kočajdr. Někdy to ovšem došlo až do Kočandrlé.“

Na Františku Goldscheiderovi jsem si ovšem také uvědomil, že na tom nejsem ani po této stránce úplně nejhůř. V mysli mi defilovaly ještě další komplikované případy. Jména, jejichž nositele jsem buď znal, nebo jsem věděl, že existují – Honetschläger, Freistadt, Feureisel, Hauptvogel, Glückselig, Viewegh, Greiffennegg, Weishäutel...

V roce 1966 jsem narukoval do tereziánských kasáren v Křižíkově ulici v Karlíně a poprvé jsem spatřil nadstrážmistra Uhlíka, skladníka pečujícího o výstroj. Šel jsem si k němu vyfasovat uniformu a další součásti vojenského oblečení. Musel jsem mu pochopitelně sdělit,

jak se jmenuju. Dlouho, předlouho trvalo, než moje příjmení zdolal, než je byl schopen vetknout do příslušné kolonky. Jednu chvíli to dokonce vypadalo, že to skončí naopak. Nakonec mi, celý uondaný, napůl lítostivým, napůl káravým tónem položil pozoruhodnou otázku:

„Chlapče, chlapče, kde jsi k tomu jménu přišel?“

Na to jsem samozřejmě nereagoval, ale, jak se ukázalo za chvíli, to nejlepší mělo teprve přijít.

Když jsem totiž já, Feldstein, který přišel ke svému příšernému jménu kdovíkde, ze skladu odcházel, nadstrážmistr Uhlík mi sdělil:

„Jo, chlapče, ale kanady nemám. Ty si musíš vyfasovat naproti.“ Vzápětí, se samozřejměm erudicí a vyloženě vynikající výslovností, již by mu mohl závidět i velmi erudovaný germanista, ještě upřesnil: „U Mühlsteina!“

2.

STARÉ FOTOGRAFIE A ZASTAVENÝ ČAS

Odjakživa jsem si rád prohlížel fotografie. Čím byly starší, tím víc mě přitahovaly.

Když jsem byl malý, nefotografovalo se samozřejmě ani zdaleka tolik jako teď. I když teď už se také méně fotografuje a více natáčí. Ale za mého dětství neměl fotoaparát každý a fotografie nebyly barevné. Neexistovaly fotografující mobilní telefony, neexistovaly digitální fotoaparáty, neexistovaly ani polaroidy. Na vyvolání filmů a pořízení obrázků, obvykle v drogeriích, čekal amatér nevybavený temnou komorou, vývojkou, ustalovačem, zvětšovákem, fotografickými papíry a dalšími archaickými potřebami, obvykle dva tři týdny.

A předtím, když jsem ještě nebyl na světě, se fotografovalo ještě méně, než když jsem byl malý. Zato fotografie se tehdy dělaly krásné. A právě ty jsem si prohlížel nejraději.

Rodinné fotografie jsme doma mívali u tatínka a u maminky v jejich ložnici, v malém prádelníku ze žlutohnědého leštěného dřeva. Stejného, z jakého byl i ostatní nábytek – postele, ohromná čtyřdílná skříň, noční stolky a velký prádelník. A také rám a podstavec vysokého zrcadla, do kterého se vešel vestoje průměrně vysoký dospělý člověk od paty až k hlavě, přičemž nahoře ještě kus zbýval.

V prádelníku, za dvířky, která byla nalevo, leželo úplně dole na sobě několik malých alb a jedno větší. A pak také pár fotografií zvláště ve velké zažloutlé obálce. Tam jsem ale při svých tajných exkurzích nacházel nejen fotografie, ale i pohlednice, na kterých bylo většinou maminčino jméno za svobodna a nad ním ještě slovo slečna, či dokonce vážená slečna. A pod textem, který jsem četl zvědavě a zároveň se studem i výčitkami svědomí, bylo tatínkovo křestní jméno.

Lehával jsem s těmi fotografiemi a pohlednicemi, když jsem byl sám doma, na zemi na koberci pod otevřeným oknem. Z letenských sadů voněly rozkvetlé akáty nebo čerstvě posečená tráva. Kostelní ulicí projelo občas, tu nahoru, tu dolů, auto. Asi tak tři, možná čtyři, nanejvýš třeba šest za čtvrt hodiny.

Ale to opravdu nevím přesně. Protože v těch chvílích se zastavoval čas. Prostě nepokračoval. Stál právě tak jako na těch snímcích, které také měly svou vůni. Stejnou jako prádlo uložené napravo v šuplatech, jenže ještě intenzivnější. Voněly totiž i těmi dávnými léty.

Těžko to dnes popsat.

Uvědomoval jsem si tenkrát, že to, co na fotografiích vidím, opravdu někdy bylo, a tím, že si všechno teď prohlížím, to zase na chvíličku je. A pořád je to krásné. Snad ještě krásnější. A taky mi připadalo, že i já jsem tehdy byl a že jsem to všechno zažil. A že jsem dokonce ještě dřív, už tenkrát, věděl, že právě takhle to jednou bude.

Díval jsem se na své mladé rodiče ve Švihově, vesnici na břehu Želivky. Její zbytky už polovinu století omílá voda na dně přehrady. Táta byl neuvěřitelně štíhlý a měl svalnatou, vypracovanou postavu. Maminka zase byla o něco plnější, ne tak moc hubená, jak jsem ji znal. Na některých snímcích se opravdu podobala, jak prý tvrdili

její tehdejší ctitelé, slavné americké herečce Catherine Hepburnové. Jednou se mi tím maminka, už coby paní v letech, ve slabé chvíli pochlubila.

Také jsem viděl mámu i tátu, společně, ale i každého zvlášť, vykračovat si někdy ve druhé polovině třicátých let minulého století po Praze. Třeba po vzorně kostičkovaném chodníku ulice Na Příkopě před Lippertovým lahůdkářstvím. A prohlížel jsem si také několik jejich svatebních fotografií, které byly pořízeny 3. září 1938 před Staroměstskou radnicí.

Nacházel jsem ovšem i fotografie mnohem starší. Na jedné z nich stál ve vzorném pozoru František Bláha, můj dědeček z maminy strany, s výbojně nakrouceným světlým knírem v uniformě c. a k. vojáka rakousko-uherského mocnářství. Snímek byl pořízen za první světové války ve fotoateliéru ve Zruči nad Sázavou. Vedle dědečka seděla moje babička Marie, rozená Říhová, a bylo vidět, jak je udřená a usouzená těžkou prací a starostmi o svých sedm dětí.

Na jiné fotografii, hnědě tónované, byla jako pětiletá moje teta Hana, tatínkova sestra, kterou jsem nikdy neviděl, protože ve svých dvaadvaceti letech umřela na zánět pobřišnice po perforaci slepého střeva.

Ale nejdéle ze všech jsem si prohlížel několik fotografií dědečka a babičky z tatínkovy strany, které jsem také nikdy neviděl, protože zemřeli, ještě než jsem se narodil. Dlouho se nevědělo, kdy přesně, ale bylo to v roce 1943 v ghettu v polském městě Lodži.

To zní hodně smutně, ale to dětské prohlížení fotografií pro mě vůbec smutné nebylo. Byla to chvíle klidu, svobody a šťastné samoty, ze které jsem se jenom nerad vracel do tehdejších všedních dnů.

Nikdy potom už jsem nebyl tolik sám sebou jako tenkrát pod tím otevřeným oknem. Když jsem si, aniž to kdo věděl, prohlížel ty staré fotografie, co voněly úplně stejně jako prádelník, ve kterém byly uloženy, jenže ještě intenzivněji. Kdy po ulici projelo za čtvrt hodiny nanejdvůh pět šest aut. Kdy z parku voněly akáty a posečená tráva.

A kdy se, stejně jako na těch fotografiích, zastavil čas.

3.

ŽVÝKAČKA JAKO GENERAČNÍ FENOMÉN

Moje generace odmalička slýchávala, že džez je kapitalistický a nemorální přežitek. Že mandelinku bramborovou shazuje z letadel na naši svěží, lidově demokratickou zelenou nať potměšilý americký prezident Harry Truman, válečný štváč. A že žvýkačky neboli žvýkáci gumy a jejich žvýkání jsou nejen znakem nekulturnosti, ale také projevem reakcionářství neboli zpátečnictví.

My děti jsme přesto v padesátých letech po žvýkačkách vyloženě „pásly“. Studená válka se v našem nedospělém světě projevovala negativně především v tom, že žvýkačky prostě vůbec nebyly na trhu. Nanejvýš, a to ještě zcela výjimečně, bylo možné v jednom přežívajícím soukromém koloniálu u nás na Letné spatřit pouze brčálově zelené, vínově červené nebo špinavě žluté želatinové hady. Byli čímisi, nějakým práškem, lehce posypané, aby se v ruce hned nelepili. Hadi nebyli špatní hlavně asi proto, že byli vzácní. Ale žvýkačky zůstávaly nedostižným snem. Snem zrozeným z empirie toho nejranějšího věku.

Velice mlhavě si pamatuji, že k nám domů, do naší rodiny, stejně jako do dalších poválečných domácností v Československu, dorazil krátce po válce balíček z Unry. Přesněji z UNRRA, mezinárodní organizace při OSN, která do některých zemí zasílala poválečnou potravinovou pomoc. Ze všech potravin, které balík obsahoval, mi v paměti utkvěly pouze a právě žvýkačky. Něco neskutečně skvělého, báječného, úžasného. Některé vypadaly jako malé bílé polštářky a v malé krabičce s okénkem chrastily. Jiné, ještě o dost přitažlivější, byly v podobě malých pásků zabaleny do staniolu zasunutého do barevného obalu. To byla chuť! A především – ta zázračná konzistence! Žvýkačky žvýkáním vůbec neubývalo!

Jenže „Unru“ brzy zrušily a žvýkačky se změnily v zastřenou, téměř pohádkovou vzpomínku.

Až jednou, snad to bylo ve druhé třídě, přišel do školy spolužák Čestmír Gütter a žvýkal. Měl opravdovou žvýkačku. Okázale a provokativně ji natahoval z úst až do míst, do kterých mu stačila délka jeho ruky. Vůně, která se přitom okolo něj linula, byla nepochybným důkazem pravosti, stejně jako prázdný papírek, který nám Čestmír blahosklonně dovolil si prohlédnout. Mimo jiné na něm stálo *CHEWING GUM*. Pak vyndal z kapsy svůj další trumf. Balíček, v němž byly zastrčeny ještě čtyři zabalené žvýkačkové pásky. Tím nás těsně předtím, než začala první vyučovací hodina, dorazil.

Hned na začátku přestávky jsme se okolo Güttera všichni shromáždili. O žvýkačku, respektive sebemenší kousek z načatého balíčku, si nikdo říci netroufl. Našlo se však několik opovážlivců či odvážlivců, kteří na Čestmírovi loudili, alespoň „čída“ z pusy. K tomu Gütter nakonec po dlouhém přemlouvání svolil. Ale jenom v případě Ivany Hamplové. Potvrdilo se tak naše podezření, že ji Čestmír tajně miluje.

Později se občas stalo, že nějakou tou skulinou v železné oponě někdo ze zahnívajícího Západu do naší východněji ležící republiky žvýkačku prostrčil. Také já jsem se toho jednou dočkal a s čerstvě nabytými žvýkačkami a patřičně zvýšeným sebevědomím jsem se vydal na promítání grotesek do kinosálu v Národním technickém muzeu na Letné. Díky žvýkačkám, kterými jsem se samozřejmě neopomněl pochlubit, jsem měl ono sobotní odpoledne u svých kamarádů větší úspěch než Charlie Chaplin, Frigo, Larry Semon, Laurel a Hardy, nebo Lupino Lane na tom malém plátně, v němž, samozřejmě černobílých filmech, které jsme mohli vidět nescíslněkrát a které se nám nikdy neokoukaly.

Jako žáci třetí třídy jsme odjeli na školu v přírodě do Deštného v Orlických horách. Po vyučování jsme vybíhali do okolních lesů a z kmenů vysokých jehličnanů jsme odloupávali zaschlou pryskyřici. Při soustředěném úsilí a překonaném odporu k chuti smůly v ústech se mnohým z nás často podařilo zdolat na zubech

a na jazyku stadium téměř beznadějně rozdrobenosti a zpracovat pryskyřici v přiměřeně velké, měkké, pružné a hlavně kompaktní sousto, které umožnilo kýžené žvýkání. Konečný efekt byl daleko lepší než obdobné pokusy s voskem, o kterém nám navíc tvrdili, že se vyrábí z kostí.

Naše generace neměla štěstí odmalička. S lecčím, co by jí mohlo zpříjemnit život, se zkrátka minula. Začalo to právě žvýkačkami. Protože žvýkačková liberalizace, i když nejprve v podobě tuhého, čelisti až příliš namáhajícího Pedra domácí výroby, přišla pro nás příliš pozdě. Ze žvýkaček jsme mezitím vyrostli, tak jako jsme později vyrostli z něčeho jiného, co nastalo. Nebo jsme naopak do něčeho dalšího ještě nedorostli.

Jednalo se většinou o mnohem důležitější věci než žvýkačky. Stejně bych však žvýkačky ani s odstupem tolika let na úplně poslední místo nedal. Ani při vědomí, že jsme jimi dávno zaplaveni.

Jednou si ale ještě musím zkusit, jak chutná smůla. Ne že bych jí byl v životě kdovíjak ušetřen, ale teď mám na mysli tu smůlu žvýkačkovou. Pryskyřici z kmenů jehličnatých stromů.

4.

POUZE PRO NEPLAVCE

Když nás ve třetí třídě při hodině tělocviku třídní učitelka vyzvala, aby zvedli ruku ti, kteří neumějí plavat, zaváhal jsem. Ne proto, že bych nevěděl, zda plavat umím, nebo neumím. Nýbrž proto, že jsem se styděl, že jsem se plavat dosud nenaučil. Pravda, léto předtím jsem o prázdninách v řece Želivce pod lesní strání pod Hulicemi udělal čtyři tempa, ale při třetím a čtvrtém už jsem se jistil nohou na kamenitém dně. Bylo tam mělko.

Nejdříve se přihlásil jen Tomek. Ostatní, co také plavat neuměli, uvažovali zřejmě stejně jako já.

„No tak se nestyďte, zatím to ještě není žádná ostuda. Ale za nějaký rok by to ostuda byla. Teď máte možnost naučit se plavat,“ řekla nám paní učitelka Kněžková.

Po jejích posledních slovech se k Tomkovi přidaly ještě asi další čtyři pravé ruce. Ta moje však mezi nimi ještě stále nebyla.

„Tak už se nikdo nepřihlásí? To jsem tedy vůbec netušila, že mám vlastně plaveckou třídu...,“ pravila třídní a začala si psát do bloku jména přihlášených spolužáků.

Nakonec jsem se nechal zapsat také.

Asi za měsíc jsem se společně s ostatními dětmi ocitl jednoho zimního rána, před vyučováním, v převlékárně u bazénu v hotelu Axa v ulici Na poříčí. Krátce po nás dorazilo do šatny také několik chlapů v plavkách, dnes by mi nepochybně připadali jako odrostlí kluci, a ti na nás začali křičet, abychom dělali. Z prostor bazénu a sprch s sebou přinesli pach chlóru a zpocených těl. A také aroganci frajerských plavčků.

„Já bych šel radši domů anebo do školy,“ pošeptal mi Vladimír, soused od nás z domu. Vladimír chodil do áčka, ne do béčka, jako já, ale byli tu neplavci i z dalších tříd.

Vladimír mi mluvil z duše. Zatnul jsem však zuby a odpověděl mu: „Proč, prosím tě, uvidíš, že to tady bude dobrý.“ Ale ani trochu jsem o tom přesvědčený nebyl.

Prevlékali jsme se. Někteří zcela normálně, bez zábran, jiní se přitom točili k ostatním zády. Patřil jsem k těm druhým.

Pak nás nahnali do sprch a tam na nás křičeli ještě víc. Nejvíc však na nás řvali u bazénu. Donutili nás ihned vlézt do vody, a kdo váhal, toho do ní bez milosti strčili. Například Vladimíra. Ten se křečovitě držel okraje bazénu a měl vytřeštěné oči. Bez brýlí vypadaly, stejně jako on celý, úplně jinak než jindy.

Za chvíli přišel mistr. Bylo mu asi čtyřicet a byl opálený jako uprostřed horkého léta. Na sobě měl bleděmodré plavky, na krku píšťalku na šňůrce, v ruce dlouhé bidlo. Vzápětí pronikavě písl. Výuka začala.

Po absolvování první lekce mi při cestě do školy ještě temným ránem Vladimír svěřil, že do Axy už nikdy nepůjde. Ale přemluvil jsem ho a své v tom jistě vykonali i jeho rodiče. Za týden jsme byli v Axe oba znovu.

Zpočátku se všechno vyvíjelo stejně jako při úvodní hodině. Ale potom jsme museli jeden po druhém vylézat po schůdkách na skokanskou věž až úplně ke stropu a pak skočit dolů. Drželi jsme se s Vladimírem vzadu. Ale i na nás došla řada.

Mistr pískl a pak zařval: „Tak co, vy dva? To vás tam mám vynést sám, nebo co?“ tentokrát měl na sobě plavky světlezelené.

„Tak já jdu,“ řekl jsem potichu. Vladimírovy krátkozraké oči s dlouhými černými řasami na mě pohlédly, jako by to mělo být naposledy. Jako kdybych právě krácel pod gilotinu. V jejich pohledu bylo obsaženo i to, že on mě bude vzápětí pod tu gilotinu následovat.

Nohy mi téměř nesloužily, ale nakonec jsem se za mistrových posměšků, že lezu jako svázaný, došplhal až na vrchol. Při pohledu dolů jsem se zděsil. Bazén se zmenšil asi na čtvrtinu původní velikosti a já měl pocit, že skočím-li, určitě se do něj netrefím. Nakonec jsem se po dlouhém váhání, se zavřenýma očima a za mistrova klení spustil ze sedu dolů. Dopadl jsem kupodivu do vody, do níž jsem zajel tak rychle, že jsem se skoro ihned nohama dotkl dna. Pak jsem však dlouho, nekonečně dlouho s burácejícími sodovkovými bublinami v nose a v hlavě, stoupal vzhůru. Nadechl jsem se ale už těsně pod hladinou. Kašlaje vodu, které jsem se napil, doplácál jsem se za pomoci nastaveného bidla k okraji bazénu.

To už byl ale Vladimír, silně a marně se vzpouzející, tažen mistrem za ruku k žebříku vedoucímu vzhůru k popravišti. Pak mistr tlačil Vladimíra na schůdkách zespoda vzhůru na věž. Jakmile ho na ni dotlačil, dostrkal ho napůl sedícího, napůl ležícího nohou k samému okraji. Potom vydal nesmlouvavý pokyn: „Dolů!!!“

Vladimír však nic. A do propasti se nespustil ani podruhé, ani potřetí.

Mistr tedy poodstoupil, pak udělal dva rychlé kroky a do Vladimíra na okraji věže vši silou oběma rukama strčil. Vzhledem k výškovému i váhovému rozdílu, který mezi těmito jedinci byl, prokázal Vladimír neuvěřitelnou stabilitu. Odolal a téměř se z místa, na kterém teď spočíval, nepohnul. Mistr tedy svůj atak zopakoval. Ani tentokrát však nepochodil. Potřetí však už Vladimír z věže sklouzl. Stačil se však zachytit rukama jejího okraje, kterého se v sebezáchovném pudu dokázal, všem fyzikálním zákonům navzdory, držet. Mistr mu proto chvíli dupal bosýma nohama po prstech. Teprve potom se Vladimír pustil.

Cestou do školy Vladimír tentokrát mlčel a já věděl, že má za brýlemi slzy. Potřetí už do Axy nepřišel.

Já ano, a ještě mnohokrát. Plavat jsem se tam však stejně nenaučil. Zato se mi tam podařilo získat z vody báječnou fobii, kterou jsem překonal až po pěti letech. Bylo mi skoro třináct, když jsem si konečně zlepšil svůj osobní rekord v počtu temp ze čtyř na pět. Pak už to šlo rychle a ještě totéž léto jsem se naučil plavat docela obstojně. Strašidlo Axy bylo zaplašeno.

Ale nikoli zapomenuto. Nezapomenu na ně nikdy. Vladimír, později vážený pan profesor, historik hovořící sedmi nebo osmi jazyky, po celý svůj život neplavec, jistě také ne.

5. VYŠEHRAĐSTÍ JEZDCI

Řekne-li se Vyšehrad, vybaví se leckomu nejspíš jeho architektonická dominanta – kapitulní kostel svatého Petra. Anebo sousoší Josefa Václava Myslbeka. Anebo ta část zdejšího hřbitova zvaná Slavín, kam byl jako první z velikánů české kultury uložen v prvním roce minulého století tehdy právě zemřelý básník Julius Zeyer. Anebo si někdo vzpomene na samotnou kněžnu Libuši věstící na skále nad Vltavou českému národu světlou budoucnost.

To všechno je v pořádku. Ale řekne-li se „Vyšehradští jezdci“ a člověk si nanejdvůž vzpomene na bájněho vladyku Horymíra v sedle ještě bájnějšího oře Šemíka, pak to tak docela v pořádku není.

Jelikož Vyšehradští jezdci také mají něco společného s historií, ale zdaleka ne tak dávnou. Vzpomenu-li si na tu dobu alespoň trochu, byli žhavou současností Prahy v první polovině padesátých let. Jejich existenci jsem ovšem vnímal skrze filtr, kterým bylo moje nedospělé, zjitřené vnímání světa. A také období, které tehdejší republiku, a tím pádem i Prahu, zastihlo okolo poloviny dvacátého věku. Tedy po druhé světové válce a po únorovém převratu v roce 1948.

Vyšehradští jezdci byli pro mě, v prvních letech mé povinné školní docházky, čímsi obskurním a přitažlivým zároveň. Přitom jsem je patrně nikdy neviděl. Ani ve skutečnosti, ani v televizi, protože ta se u nás tehdy sotva začala rozlézat z výzkumných ústavů do prvních domácností prostřednictvím pokusného vysílání. Často jsem se však s Vyšehradskými jezdci setkával na obrázcích satirického týdeníku *Dikobraz*.

Odtud, ale i z četby denního tisku mi bylo známo, že Vyšehradští jezdci jsou vlastně potápkové a páskové, což byla tehdy běžná označení pro mladé muže extravagantního zevnějšku i chování, zatímco jejich dívčím protějškům se říkalo „bedly“. Byli to ovšem potápkové a páskové toho nejhoršího ražení. Nosili nejen polobotky na vysoké surové gumě, takzvané Maďary, a „trubky“ či „roury“ neboli kalhoty s uzounkými nohavicemi a vysokými záložkami, které ale dosahovaly jen nad kotníky, aby bylo vidět křiklavé ponožky. Velká většina z nich také měla na hlavě „emana“, což byl účes s jakýmsi kohoutem umístěný zpravidla na jednom z okrajů hlavy. Na opačném, než na kterém se nacházela pěšinka.

Především však Vyšehradští jezdci, jakási ne vyloženě organizovaná skupina, demonstrativně vyznávala to, co bylo absolutně nepřijatelné, pranýřované a nebezpečné – takzvaný americký způsob života v představě tehdejší doby u nás.

Vyšehradští jezdci poslouchali Svobodnou Evropu, Hlas Ameriky a džez, žvýkali žvýkačky a četli americké škváry. Ty škváry, které v době korejské války a Trumanových, respektive amerických, brouků, tedy mandelinek bramborových, padaly na naše pole, mezi nimiž už se rozorávaly meze, společně se štvavými letáky ze špio-nážních balonů.

Ve svých osmi devíti letech jsem zevnějšek Vyšehradských jezdců příliš nechápal. Snad až na toho „emana“, kterého nosili i jiní frajeři, například Jirka Matyáš, co bydlel u nás v ulici. Ani proti žvýkačkám jsem pochopitelně nemohl nic mít. Ale srocování Vyšehradských jezdců údajně v jakýchsi doupatech pod Vyšehradem a jejich zčásti pasivní, zčásti aktivní odpor vůči společnosti, která v té době zpívala „*modré a bílé průvody mužů a žen, červené šátečky pionýrů...*“ jsem pochopil až později. Až potom, co se i oni, extravagantní kluci a holky, na jejichž éru si matně pamatuji, stali obžalovanými i odsouze-nými v politických procesech v době *Frantíků*, *co šli kolem zahrádky*.

Řekl jsem, že Vyšehradské jezdce jsem *patrně* nikdy neviděl. Úplně jistý si tím totiž nejsem. Jednou jsem šel ne kolem zahrádky, nýbrž kolem dětského hřiště u nás na Letné v Kostelní ulici, kde jsme si hrávali a kde byl také plavecký bazén. V dešti, chladnu a už v hodně velkém šeru bylo hřiště zavřené. Přesto tam do bazénu skákalo a všelijak v něm vyvádělo několik pro mne tehdy ne snad ještě pánů, ale také už ne kluků. Řekl bych, že jim bylo asi tak osmnáct. Žvýkali, oslovovali se „sire“, a občas také říkali „uel“ a „jés“. Jinak ale mluvili česky. Měli na sobě jen plavky, jiné oblečení jsem neviděl. Všichni měli vodou splihlé vlasy, takže po případných „emanech“ na jejich hlavách také nebylo ani památky. Ale jeden z nich, který se postavil k plotu zevnitř, zatímco já jsem na ně zíral také kousek od plotu, ale z ulice, si hřebínkem, když vylezl z bazénu, začal „emana“ tvarovat. Jakmile si mě všiml, tak na mě, neamericky, houknul: „Co tady čumíš, vejre?!“

Raději jsem prchal pryč. Doma jsem si pak říkal – byli to oni, nebo nebyli?

Nevím to dodnes a už se to určitě ani nikdy nedovím.

6.

PRAHA JAKO NA DLANI

Byla to tenkrát před skoro šedesáti lety u nás doma událost. Tatínek přišel večer domů ze zaměstnání, pracoval tehdy v Československém rozhlasu, Praha 12, Stalinova 12, a řekl mi: „Pozitíří se u nás pořádá pro děti zaměstnanců vyhlídkový let nad Prahou. Tak jsem tě přihlásil.“

Byl jsem šťastný i nešťastný zároveň. Těšil jsem se, ale zároveň mi bylo líto, stejně jako rodičům, mojí mladší sestry, která právě ležela v nemocnici se spálou. Líto mi jí bylo i proto, že krátce předtím měla také černý kašel a na ten prý dělalo létání v letadle dobře.

Ono ráno jsem dojel tramvají číslo 11 před budovu rozhlasu na Vinohrady. Tam už byl přichystaný autobus, jehož šedá barva ladila s deštivým, bezútěšným podzimním dnem. Bylo asi devět hodin ráno, ale den vypadal, jako kdyby měl na kahánku už teď.

Cestou na letiště jsem seděl vedle brýlatého kluka starého tak asi jako já. Hned se dal se mnou do řeči, jako kdybychom se dávno znali. To jsem nikdy neuměl, ani tehdy, ani později, a vlastně to neumím dodneška – ihned zapříst hovor s někým, koho vidím prvně v životě. Začal mi vyprávět, že on letěl už několikrát, a zeptal se, kolikrát jsem letěl já. Přiznal jsem, že ještě ani jednou, což byl pro něho dobrý důvod k tomu, aby mi ihned začal předávat své bohaté letecké zkušenosti. Hlavně mi doporučoval, abych při stoupání a klesání letadla, a především při přistávání, měl otevřenou pusou. Vyrovnává se prý tím tlak v uších, přesněji řečeno v Eustachově trubici.

„Na houpačkách nebo na kolotočích se ti špatně nedělá, vid?“

„Ne, nedělá,“ zalhal jsem, abych si vedle něj nepřipadal jako méněcenný. Pravda byla, že se mi na houpačkách špatně dělalo. A nejen když jsem se houpal já. Stačilo, abych se díval, jak se houpá někdo jiný. Třeba moje sestra, která se houpaček nikdy nemohla nabažít a litala na nich tak, že se skoro přetáčela.

„To je dobře,“ odpověděl ten kluk, „protože jinak by to od tebe byl nerozum vůbec se na tenhle let přihlásit.“

Pak pohlédl na zataženou oblohu, na nízké, vodou nasáklé mraky, a řekl: „Ono to navíc dneska bude pěkně házet. Jestli ovšem vůbec poletíme...“

Konečně jsme byli v Ruzyni. Dnes tak titěrná hala starého letiště mi tenkrát připadala úžasně rozlehlá, nesmírně kosmopolitní, zkrátka nedostižně světová.

„Myslím, že opravdu nepoletíme,“ řekl mi s vážným a starostlivým výrazem soused z autobusu, který se ode mne nehnul ani na krok, „v tomhle počasí nás určitě na ranvej nepustí.“ Položil přitom velice silný důraz na to předposlední slovo. Pak mě pronikavě zkoumal. Zřejmě proto, aby zjistil, zda jsem s to náležitým způsobem ocenit jeho aviatickou erudici.

Byl bych měl k obdivu k němu hodně blízko, kdyby nás vzápětí neposlali do letadla. Prvně v životě jsem se prošel po betonové ploše aerodromu, vystoupal po přistavených schůdcích a vstoupil do aeroplánu. Místa u okýnek byla už obsazená. Všechny děti z nich zvědavě koukaly ven, jako kdybychom už letěli.

Asi za čtvrt hodiny se rozburácely motory. Pak se letadlo dalo pomalu do pohybu. Rozjelo se nejdříve asi tak jako auto, možná dokonce ještě o něco pomaleji, ale postupně nabíralo rychlost. Ze sedadla u uličky jsem kulatým oknem viděl míhající se beton, kapky deště na skle a kus mokrého, lesknoucího se křídla. Drncalo to a házelo, jako kdyby kola podvozku překonávala jeden železniční přejezd za druhým.

Pak jsme se vznesli. Můj soused z autobusu, který seděl znovu vedle mne, ale tentokrát přes uličku, měl v tom okamžiku ústa už otevřená. Naznačoval mi, abych udělal totéž, ale mně se nějak nechťelo po něm opíčit.

Stoupali jsme stále výš a výš, ale chvílemi jsme se také propadali. Některé děti přitom začaly křičet, jiné se smály. Všechny se přitom tlačily k oknům. Můj soused se však, stejně jako já, nehý-

bal. A uvědoměle dodržoval stejnou vzdálenost mezi svou horní a dolní čelistí.

Potom jsme se naklonili. Levé křídlo jsme měli dole, pravé nahore. Polilo mě horko. A vzápětí se mi udělalo i trochu mdlo. V tu ránu se mi zhoupl žaludek a orosilo čelo. Rozepnul jsem si knoflík u šedé igelitové pláštěnky do deště, kterou jsem byl doma před odchodem vybaven a teď jsem ji měl stále na sobě. Hned to bylo o něco lepší.

Občas jsem pohlédl z okénka. Dole se chvílemi objevoval potůček Vltava, stříšky a věžičky, ale zorientovat jsem se nedokázal. Vše znovu a znovu mizelo v mracích, kterými se naše letadlo prodíralo.

Vtom začal můj soused aviatik zvracet. Všiml jsem si, jak na poslední chvíli chňapnul po papírovém pytlíku zastrčeném na zadní straně opěradla před ním a ihned ho začal naplňovat. Dával poměrně hodně hlasitě. Inspiroval tím mezi mladistvými pasažéry hodně následovníků. Pak mu při jednom z dalších pilotových manévřů vyklouzl sáček z ruky a jeho obsah se roztekl po palubě.

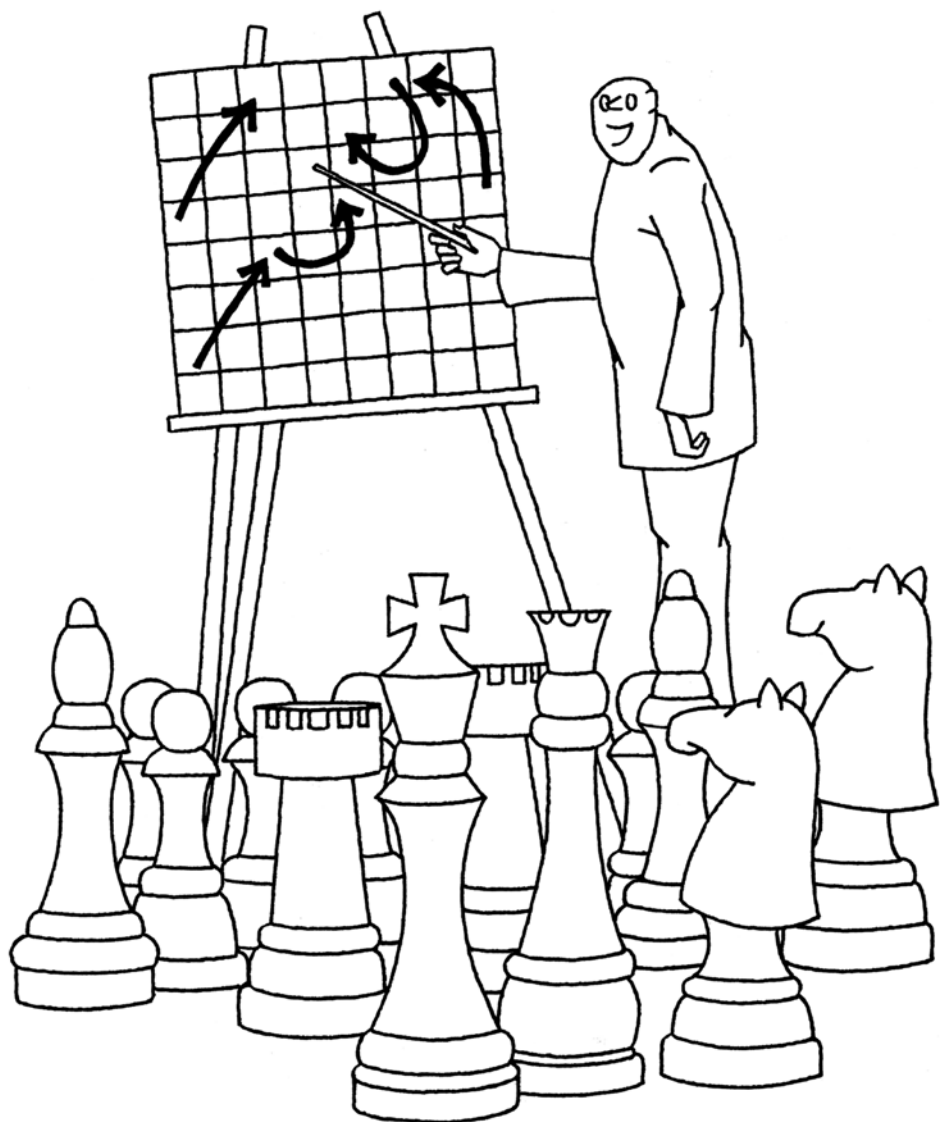
Tím byla atmosféra zbývající části vyhlídkového letu definitivně dána. Příkrčen na svém sedadle jsem odolával, kupodivu až do konce úspěšně, vlastním žaludečním poryvům, ještě silnějším, než byly poryvy větru mávající s naší dakotou.

Přistáli jsme poměrně hladce, ale zem se mi pod nohama houpala ještě večer. I ve chvíli, kdy se tatínek vrátil z práce domů a zeptal se mě, jaké to bylo, a kdy jsem mu odpověděl, že to bylo moc fajn a že jsem přes špatné počasí viděl Prahu jako na dlani.

7.

ČUČKA TO ZČUČKAL

Kdyby se mě kdy někdo zeptal, jestli hraju šachy, popravdě bych mu odpověděl: ano. Kdyby se mě ale někdo zeptal, jestli umím hrát šachy, musel bych odpovědět, zase zcela pravdivě: ne.

Nevyjádril bych tím však zcela svůj vztah ke hře, která vznikla, jak známo, někdy před patnácti sty lety v Indii, a odtud se, prý přes Persii a další arabské země, dostala asi před tisícovkou let do Evropy.

Šachy hraju, protože mě to baví, a samozřejmě vím, jak se tahá, respektive může tahat tou kterou figurkou. Naučil jsem se to, jako nejspíš většina kluků, kdysi dávno v raném dětství. Měl jsem několikery šachy – klasické stolní, malé, cestovní s magnetky – a sehrál jsem za svůj život stovky partií. Mnohé z nich vítězně, ale v přibližně stejném počtu jsem prohrál. Skoro vždycky se soupeři, kteří šachy ovládali, respektive neovládali podobně jako já.

Také jsem si za svůj život koupil i několik šachových příruček a zkoušel jsem se podle nich naučit hrát opravdu. Pokoušel jsem se o různé varianty zahájení, středních her i koncovek, probíral jsem se třeba Dánským gambitem, Sicilskou i Caro-Kannovou obranou, Španělskou hrou a tak dále a tak dále. Přesto jsem do skutečného šachistického myšlení nikdy nepronikl. Jednou provždy jsem zkrátka ulpěl na samém povrchu těch černých a bílých políček a stejně barevných figurek na nich, byť mi připadaly ve všech možných provedeních magické.

Přehrával jsem si přitom i různé zaznamenané partie nejslavnějších hráčů šachové historie – například Steinitze, Capablanky nebo Aljechina – i tehdejší současnosti – mimo jiných třeba Botvinnika, Reshevského, Fischera, Spasského, Tala či Portische. Až mi běhal mráz po zádech z toho, jak doma, na stole, na mé šachovnici a mými, jak říkají šachisté, kameny, probíhá souboj geniálních mozků. Fascinovalo mě to, ale nepoučilo. Bylo to podobné jako si pouštět Mozarta, Bacha či Beethovena. Tak jako jsem se zbožným nasloucháním největším hudebním skvostům nenaučil sám skládat podobně velká díla, tak jsem se přehráváním partií skvělých šachových strategií sám takovým stratégem nestal.

V dětství jsem také chodíval jako divák na šachové turnaje. Nejčastěji na Vinohrady, do Radiopaláce. Z hlediště plného naprosto tichých, či velmi tiše, spíše jen tak pro sebe kibicujících fandů či od-

borníků, jsem dokázal hodiny zírat na pódium se stolky, za nimiž sedělo proti sobě po dvou hráčích, kteří tahali kameny, mačkali čas, ale především dlouze přemýšleli. Sledoval jsem, jak někteří z nich po dlouho zvažovaném a pak provedeném tahu nervózně odcházejí kamsi do zákulisí. Díval jsem se samozřejmě i na velké demonstrační šachovnice zavěšené na stěnách a obsluhované staršími pány, kteří vždy po každém tahu přispěchali a odpovídajícím způsobem příslušnou figurkou posunuli. Tak bylo možné průběžně a názorně sledovat průběh a vývoj všech partií. Mnohokrát jsem byl svědkem sice decentního, nicméně zřetelného a obdivného zašumění v sále, jímž přítomní diváci oceňovali tah obzvláště zajímavý a vydařený.

Často přímo z první řady, a tedy velmi zblízka, jsem pozoroval při hře tehdy ještě čerstvé velmistry Ludka Pachmana a dr. Miroslava Filipa. Tenkrát byli ještě mladí a u nás nejlepší. Nebo ing. Jaroslava Šajtara či tehdejšího doyna československého šachu Karla Opočenského, dr. Maxmiliána Ujtelkyho z Bratislavy, který mi připadal atraktivní už oběma svými jmény, nebo pozdějšího zahraničněpolitického komentátora *Rudého práva* Ladislava Alstera. A třeba i brněnského hráče Josefa Čučku, který mi navždy utkvěl v paměti především proto, že jednou kdosi v hledišti za mnou, když tento šachista udělal ve své partii hrubou chybu, zašeptal: „Čučka to zčučkal...“

Už ne samozřejmě tak zblízka, ale z novin, rozhlasu a pak i z televize jsem sledoval průběh všech možných soutěží, hlavně pak pásmových a mezipásmových turnajů, turnaje kandidátů a potom vrchol všeho, takzvané užší zápasy vyzyvatele s obhájcem o titul nového mistra světa. Výsledky jednotlivých partií a průběžné pořadí hráčů jsem hltal stejně nedočkavě a zvědavě jako výsledky nejvyšší fotbalové a hokejové ligy i tabulky mužstev po odehraném kole.

Šachové příručky už si dávno nekupuji a dlouho si také nepřehrávám slavné partie. Drahně let nechodím do Radiopaláce. Tuším ostatně, že se tam šachové turnaje dávno nepořádají. Tak dlouho, že snad ani není pravda, že se tam kdy něco takového konalo. Dávno nehrají ani Pachman, ani dr. Filip, jehož, aniž on to tušil, jsem

i po těch letech potkával a vídal na ulici, v tramvaji nebo v metru. Ani jeden z nich není naživu. Karlu Opočenskému by letos bylo sto dvacet čtyři let. Téměř čtvrt století je mrtev i Michail Tal. Ani Bobby Fischer, který se narodil ve stejném roce jako já a který proslul podivnými eskapádami, jež jen těžko korespondovaly s jeho šachovou genialitou, anebo to možná bylo naopak, kdoví, není mezi živými.

Vůbec se toho v šachu hodně změnilo. Tak jako vším, i jím hýbou kromě figurek, a možná ještě víc než ony samy, peníze. Také nějakou dobu, posledních sedm let minulého a prvních šest let tohoto století v něm existovala obdoba papežských schizmat, známých z historie. Šachy neměly jednoho mistra světa, nýbrž dva. Kromě toho stále lépe a lépe hrají ženy, některé skoro tak dobře jako někteří muži.

U mě se ale nezměnilo vůbec nic. Jenom mi v hlavě defiluje více a více jmen velkých hráčů, jak postupně přibývají, a jak, kupodivu, nezapomínám na ta předcházející. Sám také stále občas šachy hraju a pořád rád. A také jsem se dosud nenaučil víc než tahat figurkami. Vlastně kameny.

8.

AESKULAPOVÉ MÉHO MLÁDÍ

První lékař, na kterého se na samém prahu svého sebeuvědomění upamatovávám, byl doktor Kočka. Jak vypadal, nevím. Vím jenom, že jsem si ho představoval, když mě k němu, snad kamsi na Vinohrady, vezli, aby mi, prý těsně po mých druhých narozeninách, propíchl zanícené střední ucho, jako kočku. Obyčejnou mourovatou kočku. A on to k mému překvapení byl pán v bílém plášti.

Zato pan doktor Schrutz mi utkvěl v paměti mnohem více. Však to také byl můj první a poslední osobní lékař, dalo by se říct. Jmenoval se Karel a měl hodně bílých vlasů ostříhaných vždy na ježka. Tak bílých, že místy byly nažloutlé. Zdaleka jsem ještě nechodil do školy,

když mě vyšetřoval poprvé, a jenom uchem, bez fonendoskopu, poslouchal, jak dýchám. Přiložil si mě k tomu svému uchu jako hodinky, říkal „dýchej“ a pak zase „nedýchej“ a potom „dýchej zhluboka“. Plnil jsem jeho pokyny samozřejmě vzorně, často však se značným sebezapřením, protože se mi strašně chtělo smát. Asi si toho všiml, protože mě na závěr každé takové prohlídky důkladně polechtal. Určitě proto, abych ze sebe mohl vysmát ten smích, který jsem předtím zadržoval.

Pan doktor Schrutz bydlel v Heřmanově ulici pod Veletržním palácem a v bytě měl soukromou ordinaci s voskovaným, lesklým a pro holá záda či břicho velice studeným otopanem. Když jsem však dostal já nebo moje sestra teplotu, přišel pan doktor Schrutz do bytu k nám na Letnou, o pár ulic výš. Jelikož byl ze staré školy, říkal mamince „milostivá paní“. Trochu ráčkoval a mluvil tak rychle, že mu chvílemi nebylo rozumět.

Měl jsem ho rád, ale ne všechny jeho pokyny jsem rád slyšel. Byl totiž, stejně jako asi všichni tehdejší lékaři, zastáncem především mléčné stravy.

Často říkal: „Dávejte jim hlavně žervé sýr a sýry vůbec,“ říkal mamince. Nikdy však nedoporučoval párek, na který jsem měl vždy mnohem větší chuť.

Povyrostl jsem, pan doktor Schrutz ještě více zestárl a zemřel. Od té doby jsem se, pokud šlo o choroby, protloukal životem všelijak.

Nepříjemně jsem se cítil, když jsem spadal pod tzv. dorostového lékaře. Označení dorostový lékař mi znělo hůř než zvěrolékař a skutečnost, že jsem třeba jen potenciálním pacientem dorostového lékaře, ještě víc prohlubovala mé pubertální komplexy.

Jako čerstvě dospělý a plnoprávný občan obvodu nejen městského, ale i zdravotního jsem se však dočkal obvodního lékaře neboli obvodáka. Ten můj ordinoval v ordinaci v prvním patře jednoho domu v Oveňecké ulici. Dlouho byl personifikován do doktora Riegela, zvláštního divouse naprosto nelékařského, ošuntělého, až promaštěného zevnějšku. Možná, že tak nějak vypadal i Nerudův doktor Kazisvět.

Doktor Riegel také dost nepříjemně jednal. Na pacienty spíš štekcal, než že by s nimi mluvil, neřkuli hovořil. S přibývajícími léty však začal kupodivu vlídnět. Ve většině případů tomu bývá naopak.

„Co vám chybí?“ zeptal se mě jednou, když jsem k němu vešel do ordinace.

„Nevím,“ odpověděl jsem popravdě, „ale cítím se prostě nějak divně.“

Než jsem stačil začít popisovat své subjektivní pocity, které mě právě tehdy jako částečného hypochondra zneklidňovaly, řekl:

„Prosím vás, ve vašem věku?“

Nepřipadal jsem si nijak zvlášť mladý, a tak jsem odpověděl:

„Už mi není osmnáct...“

„A kolik vám je?“

„Třicet jedna.“

„Třicet jedna...“ zopakoval skoro zasněně. A pak dodal: „To je skoro jako osmnáct.“

Byl skutečně stále milejší, až postupně skoro zdětinštěl. Jak se dříve na celý svět mračil a metal na ulici blesky na kolemjdoucí a v ordinaci na své pacienty, tak se od určité chvíle začal na každého usmívat. Registroval jsem to vždy, když jsem ho potkal.

A měl pravdu, třicet jedna je skutečně skoro jako osmnáct. Čtyři desetiletí po onom rozhovoru s posledním aeskulapem mého, tehdy už ovšem přece jen relativního mládí, s ním musím naprosto bez výhrad souhlasit.

9.

DÍKY, PANE GENERÁLE

Fotbal jsme my, kluci z Letné, chodili nejčastěji hrát samozřejmě na Letenskou pláň. Kopali jsme ale i v Kostelní ulici, když nás bylo málo. Třeba dva proti dvěma. U parku před rohovým domem, kde

jsem bydlel. Sem tam nám sice hřištěm projelo nějaké auto, to nás však nemohlo rozházet.

Jednu dobu jsme také hrávali kousek nad Národním technickým muzeem, na takovém škvárovém plácku u tenisových kurtů bývalého LTC. Hned vedle bylo hlídané parkoviště. Aut tam však obvykle nestálo víc než deset patnáct a hlídal je tam jednooký hlídač. Přes druhé oko měl černou pásku a připadal mi hodně starý. Občas se vyšoural ze své budky a díval se, jak kopeme. Tvářil se vždycky zamračeně, až našťavaně, nikdy ale nic neřekl. A nikdy nám také nekopl nebo nehodil míč, když se k němu občas dokutálel.

Mívali jsme však ještě jednoho příležitostného diváka. Pána, který měl obvykle na sobě kožený kabát a pod elegantně nasazeným kloboukem se mu na krku vlnily rovně zastřižené prošedivělé vlasy. Na vodítku před ním, za ním nebo vedle něho poskakoval neurotický, uštěkaný jezevčík, kterému ten pán říkal „Otíku“. Tehdy to byla ne snad přímo kuriozita, ale určitá zvláštnost – mít psa.

Na rozdíl od absolutně mlčenlivého hlídače s námi tento pán při hře náruživě komunikoval. Fandil, povzbuzoval, kritizoval a kibicoval. Bylo zřejmé, že má fotbal rád a že mu asi i rozumí. Také nám míč nejen vracel, když k němu zabloudil, ale dokonce nám pro něj někdy i běhal. Přidržoval si při tom klobouk, aby mu neulétl z hlavy.

Nevím proč, ale mě si vyloženě oblíbil. Chválil, že jsem rychlý a že dobře střílím. A já jsem se, vždycky když přišel, snažil, abych ho svým výkonem nezklamal.

Někdy jsem ale také chytal. Když mě ten pán s účesem „na Havla“, jak se tehdy říkalo, s vlasy přes ohrnutý límec, poprvé uviděl v brance, byl z toho vedle:

„Proč jste ho dali do gólu?“ ptal se ostatních. „Toho je v gólu škoda!“

Byla to druhá největší pochvala, jaké se mi kdy jako fotbalistovi dostalo. Ta první největší byla, když mi tatínek mého spolužáka a kamaráda Jirky, vynikající hráč a známý internacionál Josef Ludl jednou řekl, že to umím a že mě nechá zapsat mezi žáky Sparty. Já jsem ale odmítl, protože už tenkrát jsem byl slávista.